

podobnega, izklesano v marmor in kamen, kot nalašč za spomenik našemu Kreku, ki je s silno močjo svojega duha in dela utrl Jugoslovanom novo pot, razgнал ovire, razbil ozke ograje, ki so nas obdajale, in raztrgal spono, ki so nas težile? Kako vse drugače bi vplivala taka vsebinsko globokozamišljena skupina kot pa prazno v nebo štrleči bron. V stranskih reliefih pa naj bi prišli do veljave razni prizori iz življenja in delovanja Krekovega za njegov narod!

Kar se tiče prostora, je res, da je Pogačarjev trg eden izmed redkih arhitektonično zaključenih ljubljanskih trgov in bi spomenik gotovo tudi umetnostno na tem prostoru dobro učinkoval, — toda preje mora barantanje s trga izginiti. Kislo zelje, pomaranče in gnila zelenjad pa misel Krekova — to ne more biti združeno. V občinskem svetu je bilo svojčas sklenjeno, da se branjeveke izselijo v nabrežne paviljone, ki se postavijo ob nanovo regulirani Ljubljani, — po tem takem bi bila ta zadeva rešena.

Odbor za Krekov spomenik naj bi uvaževal te migljaje, da dobi veliki mož tudi sebe (ne svoje fizične osebe) vreden spomenik, da nam bo prihranjeno veselje, ki ga imajo sedaj esteti na Nemškem, kjer so večino bronastih spomenikov brez umetniške škode porabili za vojne namene in kjer trdijo umetniški ljubitelji in poznavatelji, da so prazni podstavki brez običajnih figur lepši in umetnostno več vredni kot prej.

O Krekovem spomeniku smo dobili še naslednji dopis:

Nakana, da bodi postavljen spomenik za dr. Kreka na Pogačarjevem trgu, prihaja v javnost v precej določnih oblikah. V Ljubljani, žal, nimamo mnogo izbire glede prostorov, ki bi bili primerni za umetniške spomenike; vsled našega »regulačnega« načrta smo zanje v hudih zadregah. V skrajni sili bi pač zadostoval Pogačarjev trg; to se dá trditi po mirnem in resnem preudarku. A težave so tolike, da kaže stvar vendar prej vsestransko premisliti, preden se kaj veljavnega ukrene. Umetnikom je dana naloga, vsebujoča velikanske težave, ako naj se obrača natečaj samo na Pogačarjev trg. Bi li ne bilo dobro, da se prepusti umetnikom tudi izbira prostora? Morebiti pridemo tem potom do rešitve, na katero nas nobeden ne misli. Ali je treba, da stoji spomenik res prosto? Pomislimo malo in pojdimo se učiti v klasično deželo spomenikov, v Italijo. Toliko za danes. V prihodnji številki izpregovorimo obširneje o tem problemu.

Franc Levec.

Lanski »Dom in Svet« (XXX. letnik, 1917) je prinesel v svojih številkah 7.—12., pag. 240 sq., 293 sq. in 354 sq. izpod peresa gosp. deželnega šolskega nadzornika dr. Janka Bezjaka nekrolog, posvečen manom 2. grudna 1916. leta umrlega c. kr. dvornega svetnika Franciška Levca, ki nam v toplih besedah slika plodnosno delovanje ovekovečenega slovenskega rodoljubaliterata na raznih poljih prosvete. Na str. 357 sq. nam ga pod številko 5. gosp. pisatelj specielno predstavlja kot pesnika. »Kakor marsikateri dijak, je tudi Levec že v mladih letih zagrešil nekoliko pesemc«, piše g. dr. Bezjak in navaja tri pesniške proizvode Levčeve, ki so izšli že 1862. leta v »Vencu«, poklonjenem ravnatelju Janezu Nečasku povodom odhoda v zlato Prago.

Levec je bil tedaj tretješolec. Nadalje omenja ondi pesniških produktov pripovedne in lirske vsebine, ki jih je mladi dijak priobčeval v letih 1862., 1865., 1866., 1867. in 1868. v »Slov. Glasniku«, 1862. leta v »Zgodnji Danici«, v »Učiteljskem Tovarišu« 1863. in 1864. leta (pod psevdonimom Mirko Zorin) in 1870. leta v Stritarjevem »Zvonu«. Kot gimnazijec je Levec svojega Pegaza pogosto vodil na Helikon pit iz srebropene Hipokrene. Morda ustrežem, če navedem nekaj njegovih pesniških proizvodov iz one dobe, ki jih g. dr. Bezjak ne omenja, oziroma kraj, kjer so zagledali svetlo.

1862. leta so izdajali ljubljanski slušatelji male gimnazije »mlade svoje vaje« pod naslovom: »Torbica«. — Vaje dijakov sploh. — Zrno do zrna pogača, Kamen do kamna palača.

Ta »Torbica« je danes velika redkost. Izvod (fragment ??), ki ga hranim v svoji knjižnici, broji štiri številke v veliki 4° po osem strani, skupaj 32 paginiranih strani. Naslov mu je t i s k a n z uncijalnimi majuskuli, oziroma z gajico, a preostalo je litografirano v kurzivni latinici. Vsaka številka nosi na zadnji strani pripis: Kamnotis Jožefa Blaznika. — V Ljubljani, 1862. — Te »vaje« vsebujejo spise v vezani in nevezani besedi; nekateri imajo podpise, oziroma šifre, drugi so brez njih. Imena podpisanih prispevateljev so: Ivan Rak, Francè Levec, Ludovik Tomšič, Jože Lavrič, Jak. Trobec, F. Mekinec, Ant. Zupančič, J. Langerholz, Fr. Vidic, Peter Habian, Jan. Luzar, Radomil, Bl. Jereb in Francè Suša; eden spisov je signiran z —v— in dva z L. T.

V tej »Torbici« ima Levec samo en proizvod, in sicer na 4. in 5. strani prve številke pesem, ki naj jo tu navedem:

Stari grad.¹

Oj pogledaj! Tam zidovje,
Ki se milo v te ozira,
Gleda žalostno v nebovje,
Krepko času se upira;
Bršlen mu ovija stene,
Mah prerašča kamne njene.

Močna je trdnjava stala,
Kjer zdaj vidiš razvaline,
Je mogočno gospodvala
Čez podnožne ji doline;
Nekdaj vitezi so stari —
Zdaj — tihota gospodari.

In če turško privihralo
Sem bandero je v dolino,
Vse hitelo in bežalo
Je v Kolovec, na višino.
Tu se turška kri je lila,
Hrabra množica rešila.

Zdaj trdnjava zapušena
Se počasoma podira;
Proč je že trdnota njena,
Stena steno le podpira.
Zdaj le tisti semkaj pride,
Ki v pogorju tem zaide.

Francè Levec.

¹ »Stari grad« se imenujejo razvaline kolovškega gradu (Alt-Gerlachstein) v Bistriški dolini, Mengšu nasproti.